

SPOLEČNOST PRO PODPORU LIDÍ
S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
V ČESKÉ REPUBLICE, Z.S.

JDI
jednota pro deinstitucionalizaci

Z HNÍZDA
Samostatný život našich dětí.

KOMUNITNÍ SLUŽBY

Mgr. Terezie Hradilková

KOMUNITNÍ SLUŽBY, SOCIÁLNÍ SLUŽBY KOMUNITNÍHO TYPU – PRVNÍ DĚLENÍ

Komunitní

= ve smyslu život v komunitě – v místě, ve vesnici, ve městě, se sousedy

x

nikoliv v komunitě (terapeutické), komuně, s lidmi se stejným znevýhodněním, postižením, zájmem...

x

nikoliv Veřejné, komunální služby (pozor Úmluva)

Samostatný

= ve smyslu osamostatnit se od rodičů

x

nikoliv, že je sám a stará se sám o sebe

KOMUNITNÍ SLUŽBY, SOCIÁLNÍ SLUŽBY KOMUNITNÍHO TYPU – PRAMENY PRO ARGUMENTACI A ADVOKACII

- ▣ **Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením, OSN, 2006, mezinárodní legislativa, součást právního řádu ČR 2009. Zejména článek 19 právo na nezávislý život: .**

Státy zajistí, aby:

*a) osoby se zdravotním postižením měly možnost si zvolit, na rovnoprávném základě s ostatními, místo pobytu, kde a s kým budou žít, a nebyly nuceny žít ve **specifickém prostředí**;*

*b) osoby se zdravotním postižením měly přístup ke službám poskytovaným v domácím prostředí, rezidenčním službám a dalším podpůrným **komunitním službám**, včetně osobní asistence, která je nezbytná pro nezávislý způsob života a začlenění do společnosti a zabraňuje izolaci nebo segregaci; a*

*c) **komunitní služby** a zařízení určené široké veřejnosti byly přístupné, na rovnoprávném základě s ostatními, i osobám se zdravotním postižením a braly v úvahu jejich potřeby.*

KOMUNITNÍ SLUŽBY, SOCIÁLNÍ SLUŽBY KOMUNITNÍHO TYPU - PRAMENY

- ❑ **Vodítka procesu deinstitucionalizace**, Výbor OSN k článku 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, 2022
- ❑ **Kritéria komunitních služeb, Národní centrum podpory transformace**, MPSV ČR 2013, podmínky sociální služby, které umožňují poskytování sociální služby v komunitě v běžném prostředí.
- ❑ **(Technická) Kritéria komunitních služeb JDI, 2016**
- ❑ **Kritéria sociálních služeb komunitního charakteru a kritéria transformace a deinstitucionalizace**, MPSV, 2022. „...Účelem Kritérií je jednoznačně stanovit a odlišit tak, co jsou a co nejsou sociální služby komunitního charakteru...“
<https://www.mpsv.cz/kriteria-socialnich-sluzeb-komunitniho-charakteru-a-kriteria-transformace-a-deinstitucionalizace>

KRITÉRIA KOMUNITNÍCH SLUŽEB

- PROBLÉMY

- ▣ **Z materiálu Kritéria... se postupně stává Materiálně-technický standard = MTS**

Ten schvaluje široké pole aktivních politických hráčů – Asociace krajů, Asociace poskytovatelů, odbory, ministerstva... V MTS přibývá institucionálních požadavků na sociální služby a vymizel zcela koncept, definice komunitních služeb a postupně ubývá i charakteristik komunitních služeb (např. že služba nesmí být v areálu dalších služeb...). Jsou schvalovány ad hoc MTS k různé k různým výzvám (Národní plán obnovy z fondů EU). JDI má zpracované „kritické zhodnocení MTS pro NPO“ .

- ▣ **Děti** - nejsou přijata kritéria komunitní služby pro děti s postižením v pobytových sociálních službách , v Kritériích transformace a deinstitutionalizace MPSV z 1.4.2022 je pouze:

„...Nezletilí uživatelé služby nežijí v domácnosti se zletilými uživateli služby.

V domácnosti mohou po dovršení 18. roku zůstat mladí dospělí s nezletilými uživateli ještě další 1 rok. Společné soužití zletilých a nezletilých uživatelů je možné pouze tehdy, jsou-li tito uživatelé v přímém příbuzenském poměru. ...“

(TECHNICKÉ) CHARAKTERISTIKY KOMUNITNÍ SLUŽBY, VÝBĚR ZÁSADNÍHO Z KRITÉRIÍ KOMUNITNÍCH SLUŽEB JDI:

- Bydlení v bytě (ne „na pokoji“)
- Bydlení v budově v běžné zástavbě (ne v areálu sociálního zařízení)
- Kapacita lidí s postižením na jednom místě:
 - **ložnice** (sdílená jen s partnerem nebo vlastním dítětem)
 - **byt** (do **4**, 6ti osob),
 - **počet bytů** osob s postižením v budově (do 3 bytů),
 - počet osob s postižením v jedné **budově** (do 19),
 - **budova** není v areálu dalších sociálních služeb,
 - v **obci, městě, MČ,...** není více než (2-4 %) osob se zdravotním postižením žijících v pobytových sociálních službách
- Pro děti s postižením v pobytových službách jsou zvláštní kritéria

CHARAKTERISTIKY KOMUNITNÍ SLUŽBY Z HLEDISKA ČLOVĚKA (OPROTI HLEDISKU POSKYTOVATELŮ):

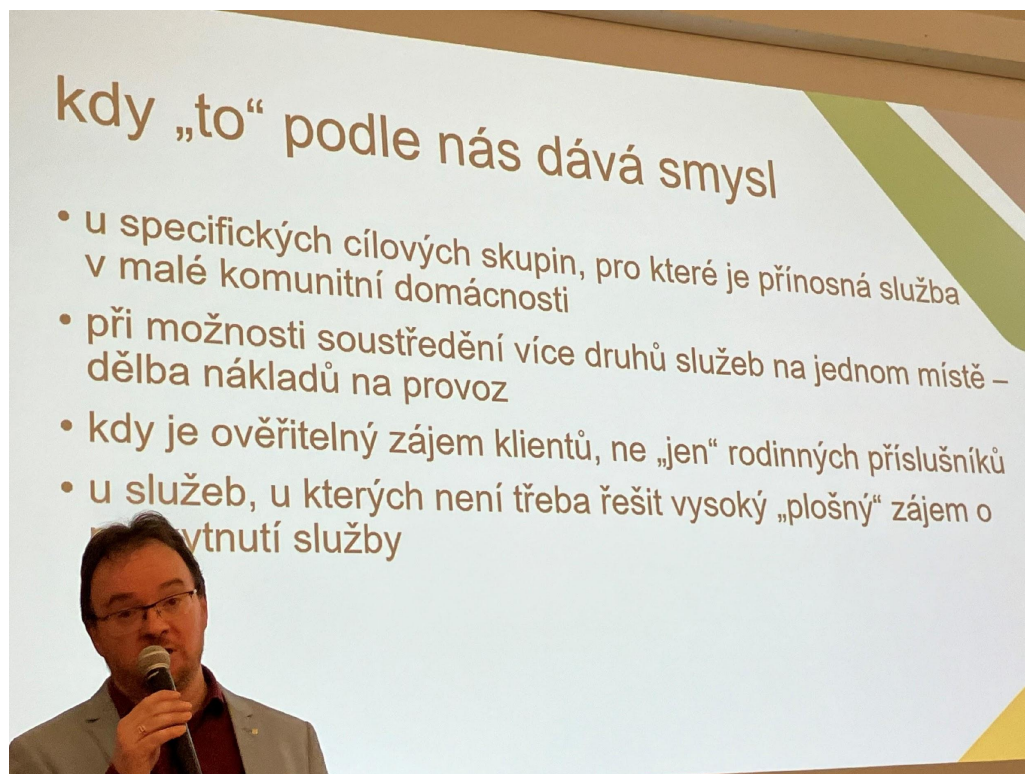
- být součástí místní komunity, žít v přirozeném prostředí
- bydlení v bytě
- mít soukromí
- vztahy, kontakt s rodinou a blízkými
- být užitečný
- vzdělávat se, pracovat, rozvíjet se
- zachovat si důstojnost a možnost vlastní volby
- uplatnění zájmů a nadání
- mít přístup k veřejným službám
- čerpat podporu v míře a podobě podle individuálních potřeb

KOMUNITNÍ SLUŽBY - ARGUMENTACE – CVIČENÍ

REAGUJTE NA VÝROKY REÁLNÉ PREZENTACE KRAJSKÉHO ÚŘEDNÍKA

Vepište čím se v text neslučuje s právy lidí se znevýhodněním, zkuste najít argumenty proti. Pozn. „to“ = rozvoj komunitních služeb v regionu

- ..
- ...
-
- ...
- ...
- ...
- ...
- ...

KOMUNITNÍ SLUŽBY ARGUMENTACE – CVIČENÍ

REAGUJTE NA VÝROKY REÁLNÉ PREZENTACE KRAJSKÉHO ÚŘEDNÍKA

Vepište čím se v text neslučuje s právy lidí se znevýhodněním, zkuste najít argumenty proti. Pozn.: jedná se o silné a slabé stránky deinstitutionalizace

silné a slabé stránky pro další projekty

- nastavení podmínek tvorby domácností na celostátní (evropské?) úrovni – MTS (kapacity, vzdálenosti), termíny atp.
- nezájem poskytovatelů o změnu
- personální problematika a dlouhodobá nezaměstnanost v PK
- finanční zajištění provozu služby včetně vhodného období
- příklady ze zahraničí – nutno přejímat komplexně, ne jen to, co se „hodí“

...raj.cz

VÝROBU JSME MY EVROPAŇI PŘESUNULI DO ASIE, ABYCHOM SI UVOLNILI RUCE PRO POZVAV BYROKRACIE ...

□ ...

□ ...

□ ...

□ ...

□ ...

□ ...

□ ...

□ ...

KOMUNITNÍ SLUŽBY - SOCIÁLNÍ SLUŽBY KOMUNITNÍHO TYPU PRO DOSPĚLÉ V ČR

Terénní

- ❖ za klientem domů:
 - podpora samostatného bydlení,
 - osobní asistence
 - sociální rehabilitace
 - odlehčovací služba

Ambulantní

- ❖ klient za službou:
 - denní stacionář
 - sociálně-terapeutické dílny
 - sociální rehabilitace
 - odlehčovací služba

Pobytové

- ❖ klient bydlí ve službě, která patří zřizovateli / poskytovateli:
 - chráněné bydlení komunitního typu
 - DOZP komunitního typu
 - DZR komunitního typu
 - odlehčovací služba

INSTITUCIONÁLNÍ PRVKY – ÚSTAVNÍ PRVKY DLE VÝBORU PRO LIDSKÁ PRÁVA, VODÍTKA K VÝKLADU ÚMLUVY ... OSN

- povinné sdílení soukromí
- povinné sdílení personálu s ostatními a žádný nebo omezený vliv na to, kdo asistenci poskytuje;
- izolace a segregace od nezávislého života v komunitě;
- nedostatečná kontrola nad každodenními rozhodnutími;
- nedostatečná možnost volby dotyčných osob s kým budou žít;
- daná rutina bez ohledu na osobní vůli a preference;
- stejné činnosti na stejném místě pro skupinu osob pod určitou autoritou;
- paternalistický přístup při poskytování služeb;
- neúměrný počet osob s postižením ve stejném prostředí.

AKČNÍ PLÁN PRO DEINSTITUCIONALIZACI ČR (2023)

- **A1.1 2023 Q3 Realizace analýzy stávající situace s cílem identifikace potřebných legislativních změn na podporu přechodu z péče nekomunitního charakteru na péči komunitního charakteru a nastavit aplikační rámec změny včetně realizace veřejné diskuse s cílem nalezení národního konsensu. Součástí je i vytvoření analýzy rizik nedostupnosti ambulantních a terénních sociálních služeb osobám se zdravotním postižením, seniorům a ohroženým dětem, jejich rodinám a dospívajícím nezaopatřeným dětem.**
- **A1.2. 2023 Q4 Připravit legislativní řešení a vymezit pojmy: sociální služba komunitního charakteru a sociální služba nekomunitního charakteru, včetně úpravy materiálně-technického standardu pro služby sociální péče poskytované pobytovou formou v novele zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Ukotvení služby komunitního charakteru by mělo být pro službu pobytovou a ambulantní, včetně hlubšího zakotvení principu subsidiarity. Dále právně vymezit pojem „pečující osoba“.**
- C1.1 2023 Q3 MPSV vytvoří meziřesortní a mezioborovou komisi pro hodnocení implementace procesu deinstitucionalizace
- C1.2 2023 Q4 Zahrnout uživatele služeb a pečující osoby do procesu sledování a vyhodnocování kvality služeb a výstupy kontroly zveřejňovat srozumitelným způsobem běžné veřejnosti. MPSV ve spolupráci s KVOP vytvoří materiál ve formě snadného čtení např. obrázkový komiks pro klienty.
- C2.2 2024 Q2 Vytvoření podpůrných metodických pokynů pro oblast obhajoby práv a sebeurčení klientů
- C3.1 2023 Q4 Zpracovat analýzu dostupných datových zdrojů o sociálních službách s ohledem na identifikaci dat využitelných pro monitorování procesu DÍ včetně monitorování ekonomického aspektu a případně navrhnout restrukturalizaci některých z těchto dat. Nastavení formy předávání dat od MPSV týmu řešícímu DÍ.

KOMUNITNÍ SLUŽBY ARGUMENTACE A ADVOKACIE

□ ARGUMENTACE PRO ŽIVOT LIDÍ S PODPOROU

KOMUNITNÍCH SLUŽEB LZE HLEDAT V :

- ŽIVOTNÍ STANDARD V ČR V 21. STOLETÍ (NEJEN MATERIÁLNÍ, ALE I SPOLEČENSKÉ, VZTAHOVÉ, PRACOVNÍ A ZDRAVOTNÍ ASPEKTY ŽIVOTA
- LIDSKÁ PRÁVA PRO VŠECHNY STEJNÁ, DEKLAROVANÁ VŠEOBECNOU DEKLARACÍ LIDSKÝCH PRÁV (1948) A ÚMLUVOU O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM OSN (2006)
- **ALE** V ČESKU SE HLEDÁ TĚŽKO SPOLEČENSKÝ KONCENSUS PRO RUŠENÍ ÚSTAVŮ
— K TOMU JE TŘEBA OSVĚTA A

□ ADVOKACIE KOMUNITNÍCH SLUŽEB

KOMUNITNÍ SLUŽBY, SOCIÁLNÍ SLUŽBY KOMUNITNÍHO TYPU

ADVOKACIE

Lidé potřebují prožitek ke změně postoje.

Pozitivní strategie: komunitní je normální život

- Ukazovat a vysvětlovat význam slova komunitní – místní, dostupný
- Používat argumenty a data ze stávajících materiálů a strategií
- Ukazovat a vysvětlovat dobrou praxi komunitních služeb
- Ukazovat a odůvodňovat jednotlivé charakteristiky komunitních služeb
- Ukazovat a vysvětlovat jak v komunitních službách jsou uplatněny práva lidí s postižením
- Ukazovat příběhy lidí, kteří žijí s podporou komunitních služeb
- **Výzva:** ukazovat pozitiva komunitní služby na pracovníky, ukazovat vliv na rodinné příslušníky a pečující osoby
- **Výzva výzev:** ukázat, že se vyplatí ekonomicky

KOMUNITNÍ SLUŽBY, SOCIÁLNÍ SLUŽBY KOMUNITNÍHO TYPU

ADVOKACIE – PŘÍKLADY A ZDROJE

▣ Data

Až vyletí z hnízda - Zpráva z průzkumu mezi rodiči k osamostatňování jejich dětí s postižením (2023)

<http://jdicz.eu/az-vyleti-z-hnizda-zprava-z-pruzkumu-mezi-rodici-k-osamostatnovani-jejich-deti-s-mentalnim-a-dalsim-postizenim-v-dospelosti/>

Žít jako ostatní – výzkumná Zpráva o stavu pobytových služeb pro lidi s mentálním postižením v ČR (2021)

<https://jdicz.eu/vyzkumna-zprava-zit-jako-ostatni/>

▣ Kampaně

Příběhy lidí z kampaně JDI Jde to i bez ústavu

<https://jdicz.eu/kategorie/jde-to-i-bez-ustavu/>

▣ Filmy a videa

Až vyletí z hnízda, celý film nebo zvlášť 8 příběhů, 8 komunitních služeb + co na to rodiče <https://www.youtube.com/watch?v=EHjt1BYNgEQ>

KOMUNITNÍ SLUŽBY, SOCIÁLNÍ SLUŽBY KOMUNITNÍHO TYPU **ADVOKACIE**

Lidé potřebují prožitek ke změně postoje.

(Negativní) strategie:

- Vysvětlovat význam slova ústavní, institucionální jako **nenormální**
- Používat stávající materiály, data a strategie poukazující na negativní aspekty a negativní vliv ústavů na lidi – apatie, devastace osobnosti, ztráta vztahů, chybí pracovní uplatnění, ...
- Ukazovat a vysvětlovat prostředí ústavů a jejich rizika
- Ukazovat a vysvětlovat a odůvodňovat jednotlivé charakteristiky ústavních služeb
- Ukazovat příběhy a vyjádření lidí, kteří žijí/žili v ústavech
- **Výzva: ukázat vliv na pracovníky a zaměstnance ústavních služeb**
- **Výzva výzev: ukazovat a vysvětlovat, že a proč jsou ústavní služby drahé**

KOMUNITNÍ SLUŽBY **ADVOKACIE**, *CVIČENÍ*:

- **Výzva:** ukázat vliv na pracovníky a zaměstnance ústavů
 -
 -
 -
 -
 -
- **Výzva výzev:** ukazovat a vysvětlovat, že a proč jsou ústavní služby drahé
 -
 -
 -
 -
 -

KOMUNITNÍ SLUŽBY, SOCIÁLNÍ SLUŽBY KOMUNITNÍHO TYPU

Legislativní iniciativa JDI

- ▣ Definice a charakteristiky komunitní služby ve vyhlášce ke změnovým zákonům (květen červen 2024), respektive MTS ve vyhlášce
- ▣ Definice a charakteristiky komunitní služby do zákona (červen – říjen 2024)

Cvičení: vepište výhody a rizika ukotvení charakteristik komunitní služby v české legislativě

- ▣ Výhody:
 - ...
 - ...
 - ...
- ▣ Rizika
 - ...
 - ...
 - ...
- ▣ Nevýhody:
 - ...
 - ...
 - ...